

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ

1) Το όνομα της κύριας ανθρακικής αλυσίδας προκύπτει από τρία συνθετικά:

1 ^ο συνθετικό (αριθμός ατόμων C)	2 ^ο συνθετικό (είδος δεσμού ανάμεσα στα άτομα C)	3 ^ο συνθετικό (χαρακτηριστική ομάδα)
1 άτομο C: μεθ- 2 άτομα C: αιθ- 3 άτομα C: προπ- 4 άτομα C: βουτ- 5 άτομα C: πεντ- 6 άτομα C: εξ- κ.τ.λ.	Μόνο απλοί δεσμοί: -αν- 1 διπλός δεσμός: -εν- 1 τριπλός δεσμός: -ιν- 2 διπλοί δεσμοί: -διεν- κ.τ.λ.	- COOH : -ικό οξύ - CN : -νιτρίλιο - CH=O : -άλη - CO - : -όνη - OH : -όλη υδρογονάνθρακας -ιο

Παραδείγματα:

- $\text{CH}_3 - \text{CH} = \text{CH}_2$: προπ έν ιο
- $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$: βουτ άν ιο
- $\text{CH} = \text{CH}$: αιθ ίν ιο
- $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{COOH}$: πεντ αν ικό οξύ
- $\text{CH} = \text{C} - \text{CH} = \text{O}$: προπ ίν άλη
- $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{OH}$: αιθ αν όλη
- $\text{CH}_3 - \text{C} - \text{CH}_3$: προπ αν όνη
||
O
- $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$: επτ άν ιο
- CH_4 : μεθ άν ιο
- $\text{H} - \text{CH} = \text{O}$: μεθ αν άλη
- $\text{H} - \text{COOH}$: μεθ αν ικό οξύ
- $\text{CH}_3 - \text{OH}$: μεθ αν όλη
- $\text{CH}_2 = \text{C} = \text{CH}_2$: προπα διέν ιο

2) Η θέση του πολλαπλού δεσμού (διπλού ή τριπλού) καθορίζεται με αριθμό που γράφεται στην αρχή του κύριου ονόματος.

Παραδείγματα:

- $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ \text{CH}_3 - \text{CH} = \text{CH} - \text{CH}_3 : & 2 - \text{βουτ ένιο} \end{matrix}$
- $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ \text{CH}_2 = \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3 : & 1 - \text{βουτ ένιο} \end{matrix}$
- $\begin{matrix} 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \\ \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{C} \equiv \text{CH} : & 1 - \text{πεντίνιο} \end{matrix}$
- $\begin{matrix} 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \\ \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{C} \equiv \text{C} - \text{CH}_3 : & 2 - \text{πεντίνιο} \end{matrix}$

3) Η θέση της χαρακτηριστικής ομάδας καθορίζεται με αριθμό ο οποίος, όταν:
α' περίπτωση: δεν υπάρχει πολλαπλός δεσμός, γράφεται στην αρχή του κύριου ονόματος

β' περίπτωση: υπάρχει πολλαπλός δεσμός, γράφεται μπροστά από το 3^ο συνθετικό του κύριου ονόματος

Παραδείγματα:

α' περίπτωση

- $\begin{matrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3 : & 2 - \text{βουτ ανόλη} \\ | \\ \text{OH} \end{matrix}$
- $\begin{matrix} & & & \text{O} \\ & & & || \\ 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \\ \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{C} - \text{CH}_3 : & 2 - \text{πεντ ανόνη} \end{matrix}$

β' περίπτωση

- $\begin{matrix} 4 & 3 & 2 & 1 \\ \text{CH}_2 = \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{OH} : & 3 - \text{βουτ εν-1-όλη} \end{matrix}$
- $\begin{matrix} & & & \text{O} \\ & & & || \\ 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \\ \text{CH} \equiv \text{C} - \text{CH}_2 - \text{C} - \text{CH}_3 : & 4 - \text{πεντ εν-2-όνη} \end{matrix}$

ΠΡΟΣΟΧΗ!!! Δε χρειάζεται να δηλωθεί με αριθμό η θέση των χαρακτηριστικών ομάδων $-\text{COOH}$ (-ικό οξύ), $-\text{CH}=\text{O}$ (-άλη) και $-\text{CN}$ (-νιτρίλιο) γιατί ο άνθρακός τους είναι πάντοτε σε θέση 1.

Παραδείγματα:

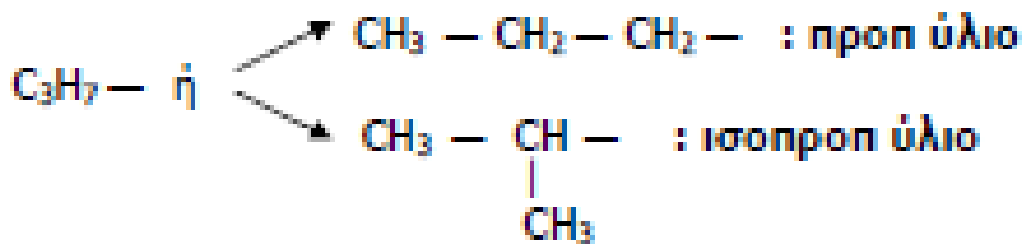
- $\begin{matrix} 4 & 3 & 2 & 1 \\ \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}=\text{O} : & \text{βουτ ανάλη} \end{matrix}$

4) Τα ονόματα των διακλαδώσεων μπαίνουν μπροστά από το όνομα της κύριας ανθρακικής αλυσίδας, ενώ η θέση τους δηλώνεται με αριθμούς που προηγούνται από τα ονόματά τους.

Παρατηρήσεις:

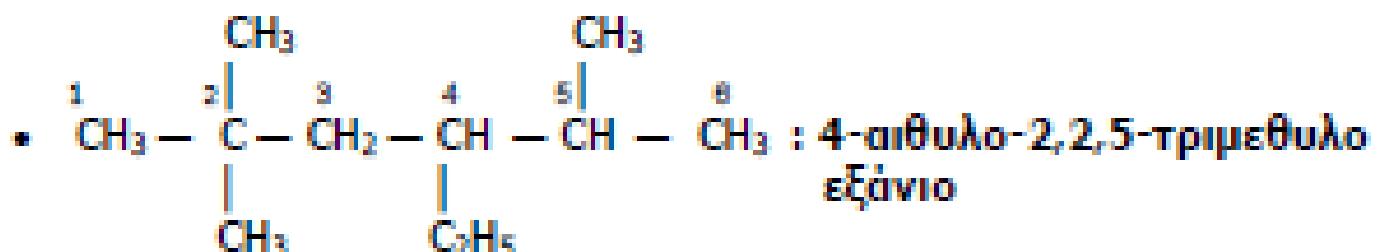
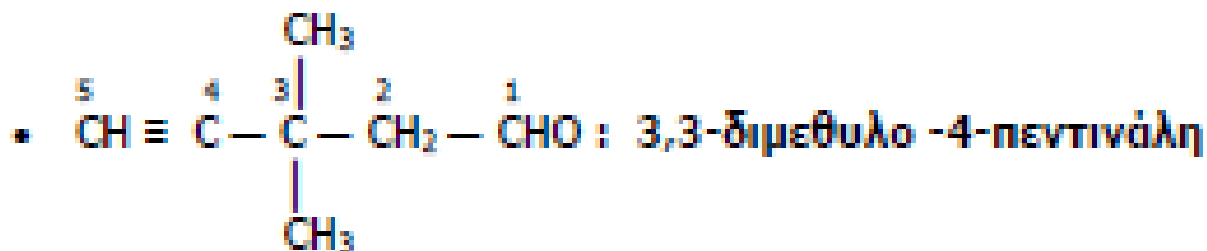
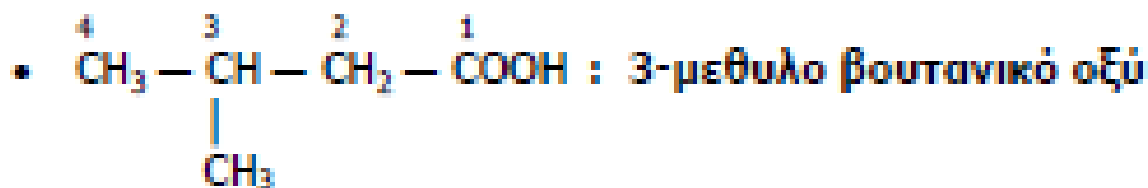
α) Οι διακλαδώσεις είναι συνήθως αλκύλια, και ονομάζονται από το συνθετικό που δηλώνει τον αριθμό ατόμων άνθρακα και την κατάληξη -ύλιο.

β) Τα απλούστερα αλκύλια είναι:

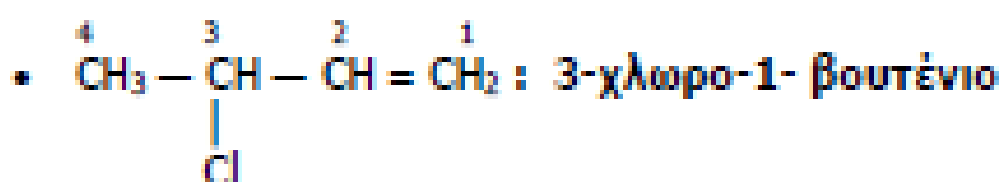
γ) Αν υπάρχουν ίδιες διακλαδώσεις τότε μπροστά από το όνομά τους μπαίνει αριθμητικό πρόθεμα (δι-, τρι-, τετρα-,...) που δηλώνει το πλήθος τους.

Παραδείγματα:

5) Τα αλογόνα (F-, Cl-, Br-, I-) διαβάζονται όπως και οι διακλαδώσεις.

Παραδείγματα

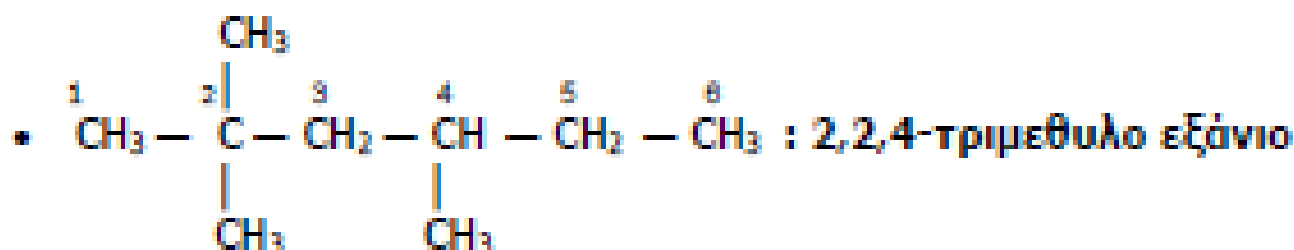
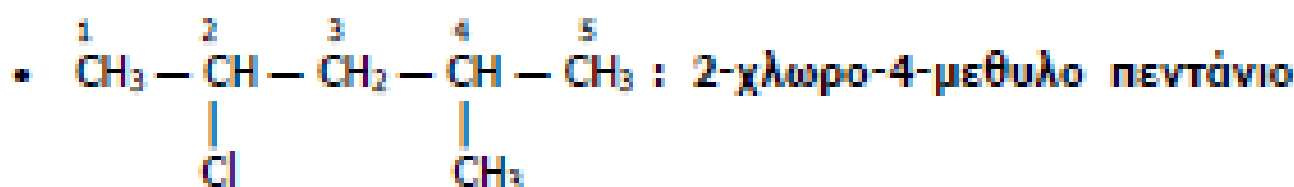
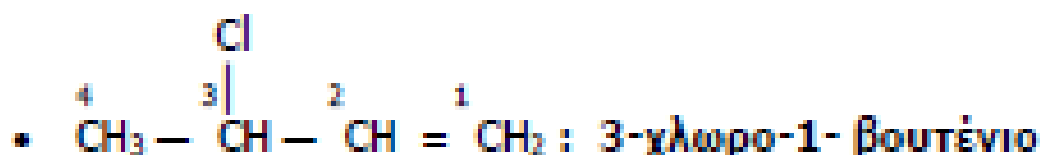

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1) Κατά την αρίθμηση μιας ανθρακικής αλυσίδας η σειρά προτεραιότητας είναι:

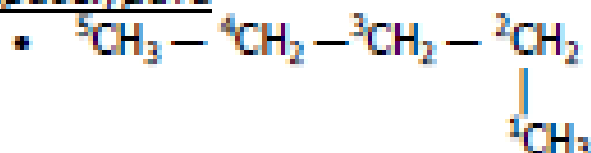
Χαρακ. Ομάδα > Πολλαπλός δεσμός > Αλογόνο > Διακλάδωση

Παραδείγματα

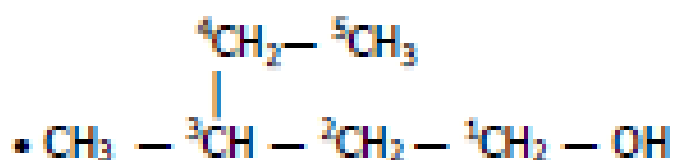
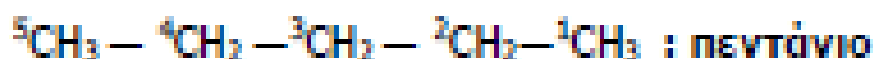

2) Κύρια ανθρακική αλυσίδα θεωρείται η αλυσίδα με τα περισσότερα άτομα άνθρακα και τις περισσότερες χαρακτηριστικές ομάδες και πολλαπλούς δεσμούς.

Παραδείγματα

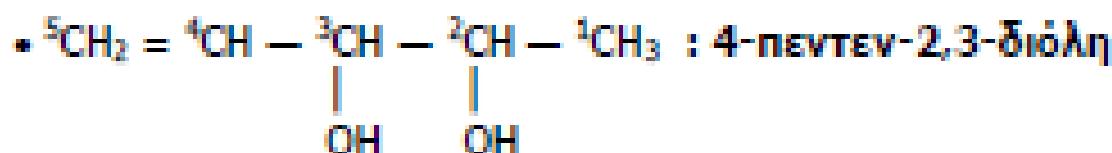
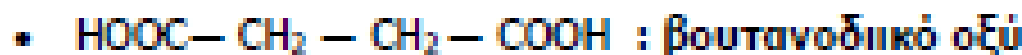
δηλαδή

3) Όταν υπάρχουν δύο ή περισσότερες χαρακτηριστικές ομάδες, τότε:

- α. εάν είναι ίδιες, μπροστά από το όνομά τους μπαίνει αριθμητικό πρόθεμα (δι-, τρι-, τετρα-,...) που δηλώνει το πλήθος τους,

Παραδείγματα

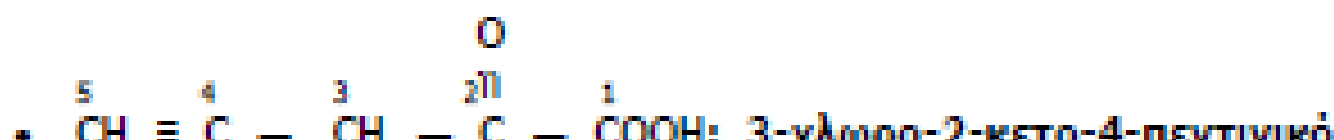
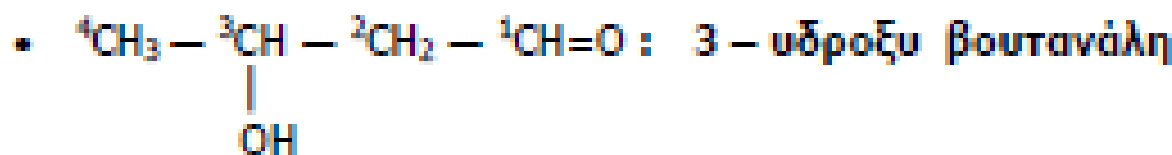
- β. εάν είναι διαφορετικές, η επικρατέστερη από τις δύο ομάδες δίνει την κατάληξη στο όνομα της ένωσης, ενώ η παρουσία της άλλης ομάδας δηλώνεται με πρόθεμα.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η σειρά προτεραιότητας των σημαντικότερων χαρακτηριστικών ομάδων και το πρόθεμα με το οποίο δηλώνονται όταν δεν είναι οι επικρατέστερες,

Χαρακτηριστική ομάδα	Πρόθεμα	Κατάληξη
- COOH	-	-ικό οξύ
- CN	κυανο-	-νιτρίλιο
- CH=O	αλδευδο-	-άλη
- CO -	κετο-	-όνη
- OH	υδροξυ-	-όλη
- NH ₂	αμινο-	-ιο

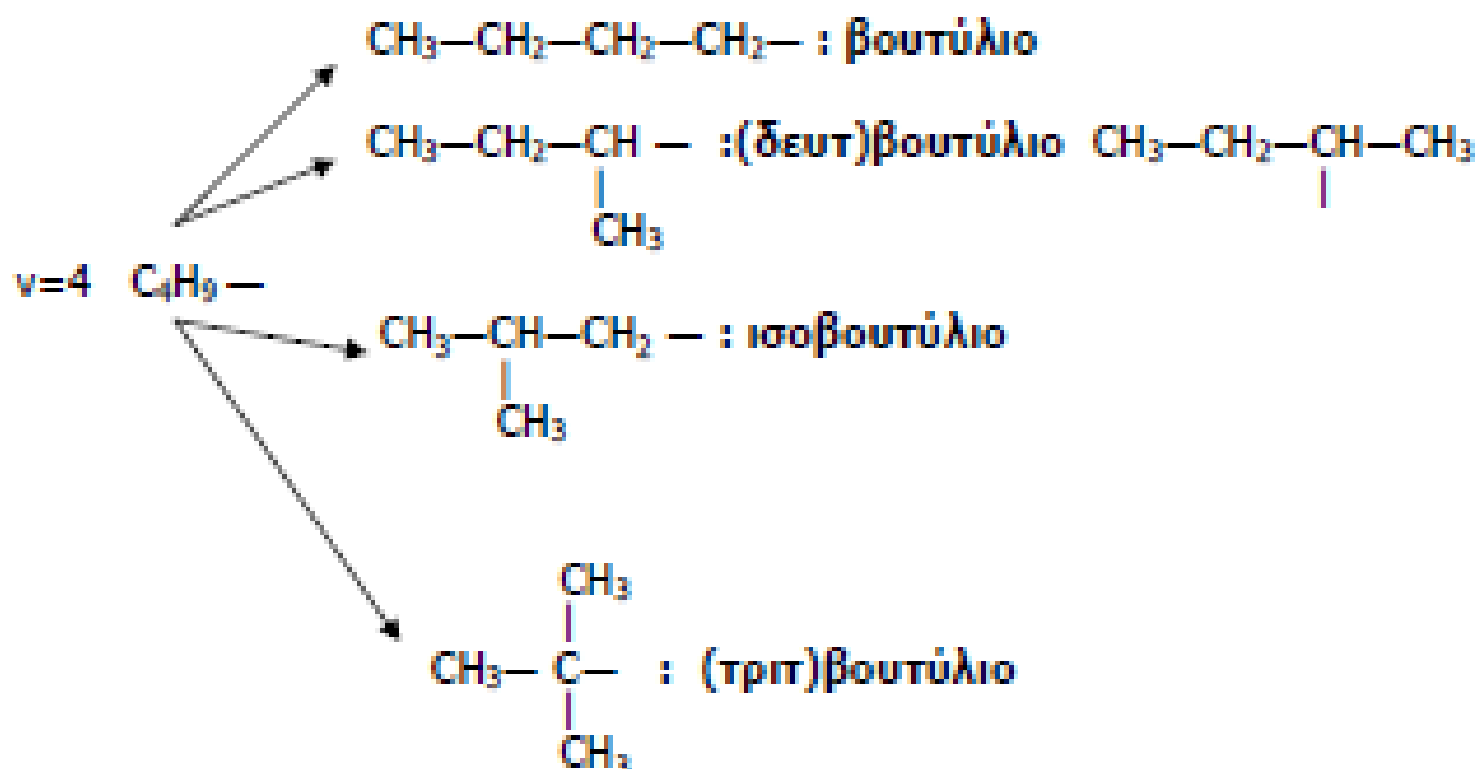
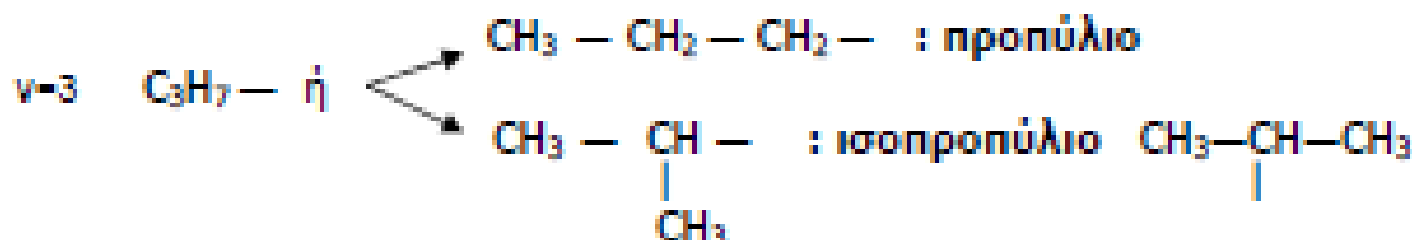
Παρατήρηση: Η ισχυρότερη χαρακτηριστική ομάδα λαμβάνεται υπόψη και για την επιλογή και την αρίθμηση της κύριας ανθρακικής αλυσίδας,

Παραδείγματα

ΑΛΚΥΛΙΑ-ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΜΕ ΑΛΚΥΛΙΑ

Τα αλκύλια προκύπτουν θεωρητικά από τα αλκάνια, με αφαίρεση ενός ατόμου υδρογόνου. Έχουν επομένως το γενικό τύπο $C_nH_{2n+1}-$ και συμβολίζονται με R-. Ονομάζονται από το συνθετικό που δηλώνει τον αριθμό ατόμων άνθρακα και την κατάληξη -ύλιο. Τα σημαντικότερα αλκύλια είναι:

Με τη βοήθεια των αλκυλίων ονομάζονται οι ακόλουθες ενώσεις:

ΑΛΚΥΛΑΛΟΓΟΝΙΔΙΑ (R-X) : [αλκύλιο + αλογόνο + ίδιο]

π.χ.

- $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{Cl}$: αιθυλοχλωρίδιο
- $\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_3 \\ | \\ \text{Br} \end{array}$: ισοπροπυλοβρωμίδιο

ΑΙΘΕΡΕΣ (R-O-R) : [αλκύλιο + αλκύλιο + αιθέρας]

π.χ.

- $\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{O} - \text{CH}_3 \\ | \\ \text{CH}_3 \end{array}$: ισοπροπυλο μεθυλ αιθέρας
- $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{O} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$: διαιθυλαιθέρας
- $\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{O} - \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3 \\ | \qquad \qquad \qquad | \\ \text{CH}_3 \qquad \qquad \qquad \text{CH}_3 \end{array}$: ισοβουτυλο (δευτ.)βουτυλ αιθέρας

ΕΣΤΕΡΕΣ (RCOO-R') [όνομα οξέος + αλκύλιο + εστέρας]

π.χ.

- $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{COO} - \text{CH}_3$: προπανικός μεθυλεστέρας
- $\text{CH}_3 - \text{COO} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$: αιθανικός αιθυλεστέρας
- $\begin{array}{c} \text{H} - \text{COOC} - \text{CH} - \text{CH}_3 \\ | \\ \text{CH}_3 \end{array}$: μεθανικός ισοπροπυλεστέρας

AMINEΣ 1° γείες (R-NH₂) [αλκύλιο + αμίνη] 2° γείες (R-NH-R') [αλκύλιο + αλκύλιο + αμίνη] 3° γείες (R-N-R') [αλκύλιο + αλκύλιο + αλκύλιο + αμίνη]
                  |
                  R''

π.χ.

- CH₃-CH₂-NH₂ : αιθυλαμίνη
- CH₃-CH-CH₃ : ισοπροπυλαμίνη
      |
      NH₂
- CH₃-NH-CH-CH₃ : μεθυλ ισοπροπυλαμίνη
                  |
                  CH₃
- CH₃-NH-CH₃ : διμεθυλαμίνη
- CH₃-N-CH₃ : τριμεθυλαμίνη
      |
      CH₃
- CH₃-N-CH₂-CH₃ : διμεθυλ αιθυλαμίνη
      |
      CH₃
- CH₃-CH₂-N-CH₂-CH₂-CH₃ : αιθυλο μεθυλο προπυλαμίνη
                  |
                  CH₃